

سناد مبارزه با مواد مخدر
اداره کل فرهنگی و پیشگیری

سازمان بهداشت کار
مرکز توسعه پیشگیری

پیشگیری نوین

گاهنامه داخلی

شورای سیاستگذاری

- مرکز توسعه پیشگیری سازمان بهداشتی کشور
- اداره کل فرهنگی و پیشگیری ستاد مبارزه با مواد مخدر کشور

ویژه مدیران دستگاه ها

شماره دهم

۱۳۹۰

- ✓ مراقبت از اقشار سالم جامعه در برابر اعتیاد در محیط های کار
- ✓ آموزش ناظران برای پیشگیری و کنترل اعتیاد
- ✓ مداخلات پیشگیرانه متمرکز بر عوامل سازمانی محیط کار

مراقبت از اقشار سالم جامعه در برابر اعتیاد در محیط‌های کار

توانست رویکردهای تک‌بعدی و سنتی گذشته را اصلاح و شناخت واقع بینانه‌ای از تهدیدها و آسیب‌های ناشی از مواد مخدر و روان‌گردان‌ها در حوزه‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و... کشور به دست آورد و همچنین نگاهی آسیب‌شناسانه و خودانتقادی را در دستور کار خود قرار داده است.

دبیرکل ستاد مبارزه با مواد مخدر بیان کرد: ستاد مبارزه با مواد مخدر علی‌رغم عملکرد رضایتبخش خود طی برنامه چهارم توسعه و پیشرفت‌های چشمگیر در عرصه کاهش عرضه و کاهش تقاضای مواد مخدر، همچنان بر این باور است که تا دستیابی به وضعیت مطلوب، راهی طولانی و دشوار در پیش دارد و تحقق این مهم، تلاش مضاعف و جهاد صادقانه‌ای را از سوی تمامی دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط در این عرصه می‌طلبد.

محمدنجمار با اشاره به نامگذاری امسال از سوی مقام معظم رهبری (مد ظله‌العالی) به‌عنوان سال تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی افزود: روشن است که تاکید معظم له در خصوص پیشرفت اقتصادی در پرتو کار و تولید ملی، در گرو برخورداری از نیروی انسانی سالم، فعال و متخصص است و مراقبت و صیانت از اقشار سالم جامعه به‌ویژه کارگران و کارمندان کشور از انواع آسیب‌های اجتماعی همچون اعتیاد به مواد مخدر و روان‌گردان‌ها در محیط‌های کاری، از مهم‌ترین اولویت‌های کاری دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط به شمار می‌آید.

وی تصریح کرد: مواد مخدر بخشی از نیروهای فعال و پرتوان جامعه را مشغول خود کرده و به جای آنکه آنان از توان خویش در سازندگی و فعال کردن چرخ اقتصادی کشورشان بهره‌گیرند، وقت گران‌بهای خویش را صرف رفت و آمد به بیخوله‌ها و مراکز فساد می‌کنند و علاوه بر آن، سلامت و بهداشت جامعه و افراد آن را در معرض خطر و نابودی قرار می‌دهند و زمینه بسیاری از انحرافات اجتماعی را فراهم می‌کنند.

دبیرکل ستاد ادامه داد: با توجه به اهمیت سالم‌سازی در محیط‌های کاری و ارتقاء بهره‌وری، افزایش تولید، کاهش هزینه‌ها و تحقق منویات مقام عظمای ولایت در سال جاری بر آن شدیم تا با مشارکت دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط، مقدمات لازم را برای کاهش آسیب‌های اجتماعی به‌ویژه اعتیاد به مواد مخدر و روان‌گردان‌ها در محیط‌های کاری فراهم آوریم تا با اجرای این امر، علاوه بر کاهش هزینه‌های مادی و معنوی حمایت‌های لازم از کارکنان در برابر آسیب‌های مختلف صورت پذیرد.

محمدنجمار در بخش دیگری از سخنان خود گفت: از نتایج بروز اعتیاد و سوء مصرف مواد مخدر و روان‌گردان‌ها در محیط‌های کاری و افراد شاغل می‌توان به افت عملکرد فکری و حرکتی، کاهش تعهد فرد نسبت به شغل، رفتار غیرقابل پیش‌بینی و مخرب کار، غیبت‌های موجه و ناموجه، اخراج کارکنان با سابقه و با تجربه، بروز حوادث و سوانح شغلی، عدم رعایت قوانین، بی‌توجهی به ارزش‌های اخلاقی و معنوی، اشاعه جرایم و کاهش

وزیر کشور و دبیرکل ستاد مبارزه با مواد مخدر در اولین همایش سراسری مدیران کل حراست دستگاه‌های دولتی و اجرایی کشور گفت: مراقبت از اقشار سالم جامعه به‌ویژه کارگران و کارمندان کشور از آسیب‌های اجتماعی همچون اعتیاد در محیط‌های کاری، از مهم‌ترین اولویت‌های کاری دستگاه‌های اجرایی کشور به شمار می‌آید.

مصطفی محمدنجمار در این همایش که با هدف «اجرای راهبرد متوازن کاهش و کنترل اعتیاد» در محل سالن همایش سازمان اسناد و کتابخانه ملی برگزار شد، گفت: مواد مخدر بلایی خانمانسوز و سسی مهلک در جامعه است که با هدف نابودی کانون گرم خانواده‌ها و جوانان، از سوی دشمنان و مستکبران ترویج می‌شود تا آنان را به ورطه مفاسدی چون اعتیاد و پیامدهای ناشی از آن به کشاند.

دبیرکل ستاد مبارزه با مواد مخدر، تلاش مستکبران و استعمارگران در ترویج اشاعه فرهنگ مواد مخدر و وجود نارسایی‌های اجتماعی، فرهنگی، مادی در کشور، وجود باندها و شبکه‌های مافیای قاچاق و ترانزیت مواد مخدر و قرار گرفتن ایران در همسایگی افغانستان به‌عنوان بزرگترین تولیدکننده مواد مخدر در دنیا را از جمله علل افزایش و رواج اعتیاد در کشور ذکر کرد.

محمدنجمار اظهار کرد: ستاد مبارزه با مواد مخدر طی شش سال گذشته در برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه تلاش کرد تا با بهره‌گیری از اسناد فرادستی همچون سیاست‌های کلی مبارزه با مواد مخدر ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، قانون برنامه چهارم توسعه، سند فرابخشی مبارزه با اعتیاد و مواد مخدر و مصوبات هیئت وزیران، راهبردهای کارآمد و اثربخشی را در قالب «استراتژی متوازن» و همه‌سونگر در این مبارزه همه‌جانبه تدوین و ارائه کند.

وی ادامه داد: ستاد مبارزه با مواد مخدر در راستای تدوین این راهبردها

آزمایش تشخیص اعتیاد به صورت تصادفی و جمع‌آوری اطلاعات مربوطه به صورت محرمانه، تهیه گزارشات مکتوب و مستند به مراجع ذیصلاح به منظور اقدامات و اتخاذ تدابیر لازم، اجرای تحقیقات و پژوهش‌های کاربردی در جهت شناسایی ابعاد معضل و برآورد دقیق تعداد معتادان به منظور اتخاذ تدابیر پیشگیرانه و همچنین تنظیم مداخلات درمان و حمایت‌های اجتماعی از گروه‌های هدف در محیط‌های کاری، به درستی رعایت و انجام شوند.

محمدنجمار یادآور شد: در محیط‌های کاری باید علاوه بر شناسایی افراد معتاد یا در معرض خطر اعتیاد و همچنین هدایت و حمایت معتادان داوطلب درمان در محیط‌های کاری و توسعه حمایت‌های اجتماعی از خانواده آنان، اثربخشی فرآیند درمان و کاهش آسیب را ارتقاء، میزان ماندگاری معتادان را در درمان افزایش و عود اعتیاد را در جامعه معتادان بهبود یافته کاهش داد و همچنین کانون گرم خانواده معتادان در حال درمان را حفظ کرد و مانع از تحمیل هزینه‌های هنگفت به نظام اقتصادی و اجتماعی کشور شد.

وی افزود: امیدواریم با مشارکت فعال حراست‌های کلیه دستگاه‌های اجرایی کشور و با رویکردی اسلامی و انسانی، در این عرصه بتوانیم با مداخلات موثر و به موقع و اتخاذ تدابیر علمی لازم و با برخورداری از نیروی کار سالم، متعهد و متخصص شعار سال ۹۱ رهبر معظم انقلاب را محقق سازیم.

محمدنجمار خاطر نشان ساخت: مسوولین حراست دستگاه‌های دولتی و اجرایی کشور، مسوول صیانت از کارمندان و کارگران کشور هستند، لذا اسامی باید با کمک همه دستگاه‌های ذی‌ربط، رکورد جدیدی را در حوزه مبارزه با مواد مخدر بر جای بگذاریم و تا پایان سال نیز سعی کنیم تعداد آمار معتادان افت شدیدی پیدا کنند.

گفتنی است، در این همایش یک‌روزه مسوولان ستاد مبارزه با مواد مخدر، مسوولان حفاظت پرسنلی دستگاه‌های دولتی و اجرایی و روسای حراست کل استان‌ها و مدیران کل حراست ۱۰۷ دستگاه و وزارتخانه کل کشور حضور داشتند و همچنین تنی چند از مدیران حوزه مبارزه با مواد مخدر و دستگاه‌های مسوول به ایراد سخنرانی پرداختند و در آن راهبردها، فعالیت‌ها و برنامه‌های آتی مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت.

بهداشت و سلامت فردی و خانوادگی اشاره کرد.

وی در ادامه، افزایش فشار کار بر دوش همکاران، فرسودگی شغلی، افزایش هزینه‌های بهداشتی و درمانی، افزایش میزان از کارافتادگی، اتلاف وقت کارکنان و سرکارگران، اتلاف مواد اولیه و تجهیزات، ایجاد جدایی و تفرقه بین کارکنان، مخدوش شدن تصور جامعه از واحدهای کاری، کاهش امنیت و قداست محیط کار و کاهش میزان رقابت سالم بین کارکنان را از دیگر پیامدهای بروز اعتیاد در محیط‌های کار برشمرد.

محمدنجمار تاکید کرد: برقراری توازن لازم در اجرای دو استراتژی کاهش تقاضا و کاهش عرضه در محیط کاری از جمله مهم‌ترین راهبردهای موثر در کاهش ابتلاء به معضل اعتیاد به مواد مخدر و روان‌گردان در جامعه کاری و کارگری کشور محسوب می‌شود.

وی، کاهش تقاضای مواد مخدر و کاهش عرضه مواد مخدر را از مهم‌ترین انتظارات ستاد از واحدهای حراستی و امنیتی دستگاه‌های اجرایی در جهت مبارزه با مواد مخدر و روان‌گردان‌ها در محیط‌های کاری ذکر کرد و افزود: در بحث کاهش تقاضای مواد مخدر، اجرای برنامه‌های پیشگیری، درمان و کاهش آسیب و توسعه حمایت‌های اجتماعی از معتادان بهبود یافته از محوری‌ترین ارکان استراتژی این حوزه می‌باشند که وظیفه حفاظت و صیانت از اقشار سالم جامعه را در مقابل پدیده ویرانگر و خانمانسوز اعتیاد در محیط‌های مختلف به عهده دارند. دبیرکل ستاد تاکید کرد: در بحث کاهش تقاضای مواد مخدر باید مقررات قانونی در خصوص ممنوعیت مصرف مواد مخدر در محیط‌های کاری ابلاغ و مجازات‌ها و تبعات کیفری آن تشریح شوند.

محمدنجمار با بیان اینکه افراد معتاد یا در معرض خطر اعتیاد باید بر اساس مجموعه اطلاعات محیطی، خانوادگی، اجتماعی، فرهنگی، بهداشتی - درمانی و... شناسایی و گردآوری شوند، گفت: پیشگیری از اعتیاد و آموزش مهارت‌های مقابله‌ای در قالب برگزاری کارگاه آموزشی، تهیه و توزیع جزوات آموزشی برای سطوح مختلف مخاطبان در محیط‌های کاری اعم از کارکنان و کارفرمایان، بهره‌گیری از فناوری‌های نوین در مباحث پیشگیری و آموزشی از دیگر برنامه‌های حوزه کاهش تقاضا است.

وی در ادامه، انجام مشاوره‌های تخصصی لازم با هدف علت‌یابی بروز اعتیاد و تلاش در جهت رفع آنها، ارائه آموزش‌های پیشگیرانه مراقبتی لازم به افراد معتاد و در معرض خطر اعتیاد به منظور پیشگیری از گسترش دامنه معضل به جامعه پیرامونی، ارجاع و شروع برنامه‌های درمان، بازتوانی و کاهش آسیب با توجه به نوع و مدت زمان اعتیاد فرد و انجام حمایت‌های اجتماعی از خانواده کارکنان معتاد در حال درمان را از دیگر برنامه‌های مهم اجرایی در حوزه کاهش تقاضای مواد عنوان کرد.

دبیرکل ستاد با اشاره به حوزه کاهش عرضه مواد مخدر گفت: برنامه مقابله با عرضه مواد مخدر در محیط‌های کاری نیز با هدف جلوگیری از تهیه، ورود، توزیع، فروش و مصرف مواد مخدر و روان‌گردان‌ها در محیط‌های کاری انجام می‌شود.

محمدنجمار افزود: در اجرای برنامه‌های کاهش عرضه، می‌بایست نصب و ارتقاء تجهیزات نظارتی و کنترلی در محیط‌های کاری در معرض خطر،

شاخص‌های تأثیر سوء مصرف مواد در کارکنان

حوادث:

- ریسک کردن های بی مورد
- نادیده گرفتن امنیت دیگران
- نرخ بالاتر از متوسط حادثه در بیرون و داخل محل کار

الگوهای کار:

- ناسازگاری و بی ثباتی در کیفیت کار
- بالا و پایین بودن دوره های بهره وری
- قضاوت ضعیف / اشتباهات بیشتر از حد معمول و به طور کلی بی دقتی
- عدم تمرکز
- مشکل در به یاد آوردن دستورالعمل ها
- مشکل در به یاد آوردن اشتباهات خود
- صرف زمان بیشتر برای انجام دادن کارها/از دست دادن فرصت ها
- دشواری زیاد در انجام امور پیچیده

روابط با دیگران در کار:

- واکنش افراطی به انتقاد واقعی یا فرضی (پاراتوئید)
- اجتناب و دوری از همسالان
- شکایت از همکاران
- پول قرض گرفتن از کارمندان دیگر
- درخواست های مکرر انتقال کار
- شکایات از مشکلات در خانه مانند جدایی و طلاق

شاخص های زیر، آشکارا نشانه هایی از اعتیاد هستند که ممکن است توسط مدیران مشاهده شوند:

- تنگ شدن مردمک ها
- خواب آلودگی مردمک ها
- گشاد شدن مردمک ها
- بوی الکل
- خارش
- ترشح بینی
- قرمز شدن یا افزایش اشک چشم
- سرگیجه

مدیران و کارفرمایان برای تشخیص اعتیاد کارمندان یا کارگران شرکت یا کارخانه تحت اداره یا نظارت شان، نیاز به شاخص هایی دارند. در ادامه برخی از علائم هشدار دهنده مصرف مواد مخدر و الکل برای آگاهی شما به عنوان یک مدیر و کارفرما منتشر می گردد:

خلق و خو (اوضاع روانی):

- افسردگی
- اضطراب
- تحریک پذیری
- مشکوک بودن
- شکایات در مورد دیگران
- بی ثباتی عاطفی (مانند گریه)
- تغییرات خلقی بعد از ناهار یا صبحانه

فعالیت ها:

- انزوایی یا پر حرفی
- گفت و گوی بیش از حد یا تلفن پرخاشگری
- اغراق در اهمیت دادن به خود
- نمایش رفتار خشونت آمیز
- اجتناب از صحبت با سرپرست در رابطه با مسائل کار

هیبت:

- افزایش غیبت و تاخیر در ورود، به خصوص در روزهای قبل و بعد از تعطیلات
- غیبت مکرر گزارش نشده که بعد به عنوان موارد اضطراری توجیه شود.
- بروز سرماخوردگی های غیرمنتظره زیاد، آنفلوآنزا، ناراحتی معده، سردرد
- استفاده مکرر از زمان تعطیلات برنامه ریزی نشده

- ترک محل کار بیش از حد نیاز
- ناپدید شدن توجیه ناپذیر از محل کار به طوری که به سختی می توان کارمند را پیدا کرد
- درخواست ترک کردن محل کار به دلایل مختلف

- حرکت غیر ارادی چشم
- عدم هماهنگی عضلانی
- تو دماغی صحبت کردن
- عدم هوشیاری
- بیش از اندازه فعال بودن
- ناتوانی در اجرای دستورات
- تهوع یا استفراغ
- تحریک پذیری
- سرخ شدن پوست
- پرخاشگری
- تعریق
- اشکال در تمرکز
- خمیازه کشیدن
- بیان کلمات نامفهوم
- اتیض ناگهانی
- رفتار عجیب و غریب
- رفتار خشونت آمیز
- سوراخ های به جا مانده از تزریق
- در اختیار داشتن متعلقات مصرف مواد (مانند سرنگ، قاشق خم، درپوش بطری های فلزی، لوله های شیشه ای، فویل فلزی سوخته، و غیره
- در اختیار داشتن ماده ای که به نظر می رسد احتمالاً یک مخدر، روان گردان و یا الکل است. توجه به این علائم و داشتن برنامه مشخصی برای پیشگیری از اعتیاد و کنترل فرد در معرض خطر و یا معنادر تمامی محل های کار ضروری است.

روش اجرای نیازسنجی برای پیشگیری اولیه از اعتیاد مبتنی بر جامعه

لیست زیر می تواند به شما کمک کند تا از فرایند تعیین نیازها در طراحی فعالیت های پیشگیری اولیه از اعتیاد مبتنی بر جامعه بهتر استفاده کنید:

✓ به دنبال چه چیزی باشیم:

ممکن است دلایل اولیه شما برای تعیین کرن نیازها، اندازه گیری میزان مشکلات مربوط به مصرف مواد باشد. با این حال برای آنکه، تعیین نیازها، کامل و جامع باشد باید به بررسی ویژگی ها، باورها، رفتارها و شرایط موجود در جامعه که ترویج دهنده ی استفاده از مواد هستند، نیز پرداخته شود. همچنین باید دریابید که چه فعالیت هایی برای حل این مشکل در حال انجام است، هدف از انجام این فعالیت ها چیست و اینکه چگونه می توان این تلاش ها را گسترش داد. بنابراین، ممکن است، الویت های شما در طول زمان تغییر کند.

✓ به کجا نگاه کنیم:

به دنبال افرادی باشید که جامعه، نیازها و منابع موجود را می شناسند. منابع کلیدی عبارتند از: مقامات رسمی، دفاتر مربوط به خدمات بهداشتی و جوانان، مدارس، گروه های والدین، مجریان قانون، روحانیون، مراکز تجاری و اعضای احتمالی گروه های هدف مانند دانش آموزان یا ساکنین محل مورد نظر که می توانید استراتژی خود را بر آنها، متمرکز کنید.

✓ چگونه اطلاعات بدست آوریم:

روش های اساسی برای انجام پروسه ی تعیین نیازها، عبارتند از: پرسش از افراد درباره ی دیدگاه ها یا رفتارهای شان نسبت به مصرف مواد. این پرسش ها با استفاده از مصاحبه های دقیق و عمیق، بحث گروهی متمرکز یا پرسش نامه ها پرسیده می شوند. مصاحبه عمیق و بحث گروهی متمرکز، نسبت به انجام دادن یک تحقیق، ارزاتر و آسانتر می باشد، اما تنها دیدگاه های دسته ی معدودی از افراد را، منعکس می کنند. تحقیقاتی که

معمولاً از طریق پرس و جو های خانه به خانه یا تلفنی، انجام می شوند، می توانند اعداد و جزئیات دقیقتر و معتبرتری به ما ارائه دهند. با این حال انجام تحقیقات، نیاز به انتخاب تعداد صحیح شرکت کنندگان و همچنین داشتن تجربه ی عملی در انتخاب آنها دارد تا مطمئن شویم که نتایج حاصل، واقعاً منعکس کننده ی مشکلات جامعه اند.

همچنین شما می توانید از گزارشات و آمارهای عمومی استفاده کنید. مثلاً می توانید، تعداد جرایم مرتبط با مصرف مشروبات الکلی و مواد را بررسی کنید یا تعداد بیماران اورژانسی ای که به دلیل مصرف الکل و مواد مراجعه می کنند را، در نظر بگیرید. برای آنکه درباره ی افرادی که بیشتر در معرض استفاده از مواد هستند، بدانید، به سابقه افرادی مراجعه کنید که در حال دریافت خدمات مربوط به منع مصرف مواد هستند. از این طریق می توانید، ویژگی های آنها را بشناسید.

✓ از چه کسانی استفاده کنیم:

اعضای تیم منع استفاده از مواد می توانند بخش اعظم فعالیت های مربوط به تعیین نیازها را برعهده بگیرند، اما بهتر است افرادی را به عنوان گروه هدف انتخاب کنید که بتوانند در شکل دادن و هدایت این فعالیت ها، به شما کمک کنند. نوع ورودی این افراد می تواند به شما اطمینان دهد که درحال پرسیدن سوالات درست هستید. افرادی را به عنوان گروه هدف انتخاب کنید که در صورت عدم دعوت شما، امکان نداشت در این فعالیت ها شرکت کنند.

در آخر، از این مطلب اطمینان حاصل کنید که افراد مورد استفاده ی شما می توانند استراتژی تان را ارزیابی کنند. ممکن است پروسه ی تعیین نیازها، مستلزم استفاده از مهارت های تحقیق این افراد باشد و نتایج حاصل، به شکل گرفتن ارزیابی، کمک خواهند کرد.

چهار استراتژی موفق مالزی در پیشگیری از اعتیاد

اطلاع رسانی و آموزش کارکنان یکی از مراحل اصلی هر برنامه پیشگیری اولیه از اعتیاد در محل کار بوده و هدف آن تحت پوشش قرار دادن همه کارکنان شامل افراد سالم، افراد در معرض خطر و حتی افراد پرخطر است. بخشی از عناصر اصلی اطلاع رسانی و آموزش شامل موارد ذیل هستند هرچند سطح و شدت اقدامات پیشگیرانه و آموزش بر اساس نیاز افراد متفاوت خواهند بود:

- آشنایی با مواد، اشکال، اسامی خیابانی، روش مصرف، الگوی مصرف و میزان آن
- سوء مصرف مواد در محل کار
- اثرات و عوارض مصرف مواد (بیماری عفونی نظیر HIV/AIDS)
- مفاهیم کلی آسیب و مشکلات ناشی از مصرف مواد
- اعتیاد چیست (مصرف، سوء مصرف و وابستگی)؟
- بهبودی (درمان، بازتوانی، درمان‌های دارویی و غیر دارویی / کاهش آسیب، گروه‌های خودیاری)
- آموزش مهارت‌های زندگی / مهارت‌های

اجتماعی

- آشنایی با سیاست و قوانین کشور و شرکت و مراحل اجرای برنامه
- روش‌های مقابله با سوء مصرف مواد
- آشنایی با اصول کلی پیشگیری در موقعیت‌های مختلف مانند خانه، محله، مدرسه با تأکید بر پیشگیری در محل کار
- استرس و تاثیر محل کار در سوء مصرف مواد
- آشنایی با آزمایش مواد
- سایر اقدامات و موارد آموزشی

شایان ذکر است بخشی از این آموزش‌ها می‌تواند بصورت حضوری یا غیر حضوری اجرا شود و از روش‌های مختلف، فیلم، پوستر، جزوات آموزشی و سایر موارد نوشتاری و غیر نوشتاری برای ارتقای سطح آگاهی کارکنان و خانواده آنان نیز استفاده نمود.

مراجعه به مدارس، دانشگاه‌ها و برپایی نمایشگاه و جلسات گفت و گو درباره مواد به منظور پیشگیری از اعتیاد

- برنامه‌های سرگرم کننده و خلاق
- اجرای کنسرت و پانتمیم‌های مختلف در فروشگاه‌ها، باشگاه‌ها، مدارس، و دانشگاه‌ها
- آموزش از طریق رسانه‌ها

استفاده از گفت و گوهای رادیویی و تلویزیونی و انتشار مطالب گوناگون در مجلات و روزنامه‌ها به منظور اطلاع رسانی به اقشار جامعه.

برنامه‌های اجتماعی

- خدمات اجتماع محور
- اجرای برنامه‌های اطلاع رسانی، نمایشگاه و گفت و گو درباره پیشگیری از اعتیاد به مواد

در برنامه‌ها و جشنواره‌های گوناگون برنامه‌های مذهبی کمک گرفتن و گفت و گو با روحانیان برای اعتلای معنویت جامعه

۳. فعالیت‌های مدرسه محور

برنامه‌های فوق برنامه برگزاری مسابقات ورزشی برای اجرای برنامه‌های پیشگیری از اعتیاد به مواد استفاده از گروه همسالان به عنوان روشی مؤثر در آموزش و پرورش نوجوانان. ارائه آموزش‌های مشاوره و آموختن مهارت‌های زندگی به معلمان انجمن اولیا و مربیان

۴. جلب مشارکت خانواده‌ها

آموزش خانواده جلب مشارکت خانواده‌ها در مدارس در زمانی که نوجوانان دوران تحصیل را سپری می‌کنند. دادن اطلاعات به والدین و ارتقای سطح دانش آنها با آموزش‌هایی درباره اعتیاد افراد به مواد مخدر، نشانه‌های اعتیاد، سبک‌های فرزند پروری، مواد و تاثیرات مخرب آن بر بدن انسان

نتیجه

۱) برای اجرای برنامه‌های مداخله مؤثر، باید بر روی کاهش عوامل خطرزا و تقویت عوامل محافظ تمرکز کرد.

۲) مشارکت تمام سطوح جامعه در برنامه‌های پیشگیری از اعتیاد ضروری است.

۳) موفقیت مداخله، نیازمند برنامه‌ریزی دقیق و حساب شده است.

کشورهای مختلف با توجه به فرهنگ و شرایط جامعه خود از برنامه‌ها و استراتژی‌های نسبتاً متفاوت استفاده می‌کنند، اما اندکی دقت و مطالعه در آنها نشان می‌دهد که اصول استفاده شده در این استراتژی‌ها قابل استفاده در سایر کشورهای جهان است.

چهار استراتژی مداخله موفق که در کشور مالزی برای پیشگیری از اعتیاد اجرا شده است به شرح زیر است. این استراتژی‌ها عبارتند از:

- مداخلات فراگیر
- برنامه‌های اجتماعی
- فعالیت‌های مدرسه محور
- جلب مشارکت خانواده‌ها

۱. مداخلات فراگیر

تحصیلات رسمی

مراجعه به مدارس، دانشگاه‌ها و برپایی نمایشگاه و جلسات گفت و گو درباره مواد به منظور پیشگیری از اعتیاد

برنامه‌های سرگرم کننده و خلاق

اجرای کنسرت و پانتمیم‌های مختلف در فروشگاه‌ها، باشگاه‌ها، مدارس، و دانشگاه‌ها

آموزش از طریق رسانه‌ها

استفاده از گفت و گوهای رادیویی و تلویزیونی و انتشار مطالب گوناگون در مجلات و روزنامه‌ها به منظور اطلاع رسانی به اقشار جامعه.

۲. برنامه‌های اجتماعی

خدمات اجتماع محور

اجرای برنامه‌های اطلاع رسانی، نمایشگاه و گفت و گو درباره پیشگیری از اعتیاد به مواد

مداخلات پیشگیرانه متمركز بر عوامل سازمانی محیط کار

از طریق پرسشنامه سنجیده شده و هیچ دستکاری ای صورت نگرفته است، لذا نمی توان یک نوع رابطه علی بین متغیرها برقرار کرد. مثلاً بالا بودن نرخ اعتیاد در بعضی از گروه های شغلی مثل رانندگان بین شهری را نمی توان معلول فرهنگ حاکم بین آنها دانست زیرا ممکن است عواملی دیگر در این زمینه دخالت داشته باشند از جمله عوامل جمعیت شناختی چون تحصیلات، پایگاه اجتماعی و اقتصادی خانواده، وضعیت خانوادگی و ... که باعث گرایش افراد به چنین مشاغلی می شود. در هر حال روشن است که به راحتی نمی توان فرهنگ محیط کار را تغییر داد و لذا بررسی اثر علی عوامل فرهنگی از جمله هنجارهای مربوط به مصرف مواد و کنترل اجتماعی بر چگونگی مصرف مواد بسیار دشوار است.

برنامه های همتایار

یک استراتژی بالقوه برای مداخله در تغییر فرهنگ سوء مصرف مواد در محیط کار، کمک گرفتن از همتایان است که این دیدگاه توسط سونستول و ترایس (۱۹۸۷) مطرح شده و به آزمایش در آمد. در این رویکرد باور بر این است که همکاران بهتر می توانند نیاز یکدیگر را تشخیص داده و به شکل مناسب تری مداخله نمایند. همکاران معمولاً روی رفتار یکدیگر اثر دارند و خیلی از افراد معتاد از طریق دوستانی که در محل کار خود پیدا کرده اند به سوء مصرف مواد روی می آورند. در زمینه تغییر نگرش ها و رفتار های نامناسب نیز استفاده از فشار گروهی همکاران بسیار کارساز و مفید است. رومان و بلوم (۱۹۹۶) در مروری بر نتایج برنامه های همکار یار، پیشنهاد کردند که سازمان ها می توانند با فاصله گرفتن از مدیریت سلسله مراتبی و رفتن به سمت مدل سازمانی همکار مدار، اثربخشی برنامه های پیشگیری از سوء مصرف مواد را افزایش دهند. بنابراین، برنامه همتایار نیز مانند برنامه کارمندیار اصولاً جهت گیری پیشگیری و درمان دارد.

آموزش کار گروه

در این روش به کارکنان آموزش داده می شود که چگونه یک گروه کاری تشکیل دهند، گروهی که هدفی خاصی را در یک زمان مشخص دنبال نماید. بننت و لمان (۱۹۹۸) یک پروژه پژوهشی چندین ساله را در زمینه تشکیل کار گروه پیشگیری از سوء مصرف مواد در محیط کار به اجرا گذاشتند که عوامل سازمانی - اجتماعی را مورد توجه قرار داده بود. گرچه، این پژوهش بیشتر پیمایشی بود تا بررسی آزمایشی یک مداخله خاص، با این حال آنها اثرات آموزش کارکنان را بر روی سوء مصرف مواد در بافت های متفاوت سازمانی مورد مطالعه قرار دادند. علاوه بر این، آنها در آزمایشی نشان دادند که آموزش خودآگاهی تیمی، می تواند درخواست داوطلبانه افراد برای کمک خواستن به هنگام مواجهه با مشکلات مربوط به سوء مصرف مواد را افزایش دهد (بننت و لمان، ۱۹۹۸).

فرهنگ سازمانی

مطالعات انجام شده در ۲۵ سال گذشته متمركز بر نقش فرهنگ سازمانی در پیشگیری از مصرف مواد مخدر و الکل بوده است. مثلاً مصرف قبل از شروع کار یا مصرف در محل کار (آموز و همکاران، ۲۰۰۰). در این مطالعات به دیدگاه جامعه شناختی توجه می شود که در آن تاثیر عوامل فرهنگی - اجتماعی بر روی مصرف مواد مخدر از جمله هنجارها و کنترل اجتماعی مورد توجه قرار می گیرد. آموز و همکارش (۲۰۰۰) اظهار داشته اند که تفاوت بین گروه های شغلی در ابتلا به اعتیاد ممکن است ناشی از هنجارها و الگوهای مربوط به مصرف در این گروه ها باشد. این موضوع باعث شد مطالعاتی چند در خصوص نوع مصرف و محیط های کار صورت گیرد که سندی برای وجود ارتباط بین محیط کار و الگوی مصرف مواد مخدر شد. مدل مفهومی این پژوهش ها این است که کنترل اجتماعی بر هنجارهای مصرف تاثیر گذاشته که این هنجارها نیز به نوبه خود بر نوع و میزان مصرف مواد تاثیر می گذارند. البته محدودیت های روش شناختی این پژوهش ها را نباید نادیده گرفت به گونه ای که تمام این مطالعات بدون استثناء از نوع همبستگی و یا پیمایشی بوده اند. در این پژوهش ها، متغیرهای محیط کار تنها

آموزش ناظرانی برای پیشگیری و کنترل اعتیاد در سازمان

لازم است مدیران برای آموزش مابینی پیشگیری و کنترل اعتیاد به کارکنان سازمان خود، تعدادی ناظر برای پشتیبانی از سیاست مکتوب سازمان در زمینه پیشگیری از مصرف الکل، سیگار و دیگر مواد مخدر و روانگردان ها تعیین کنند؛ به این منظور که بتوانند کارکنانی که دارای مشکلات مصرف مواد هستند را از طریق مشاهده ی مشکلات رفتاری و یا عملکردی، شناسایی و آنها را برای کمک معرفی کنند. اغلب، آموزش و آگاهی ناکافی چنین ناظرانی یکی از دلایل اصلی عدم دستیابی به نتیجه مورد نظر در برنامه های پیشگیری از مصرف الکل، سیگار و دیگر مواد مخدر و روانگردان در سازمان ها است.

ناظران باید سیاست سازمان شما را بدانند و درک کنند- آنچه شما منع می کنید، آنچه شما اجازه می دهید، جرایمی که برای نقض سیاست وضع کرده اید، و نیز نحوه اجرای سیاست مذکور- ضمناً قادر باشند تا به سوالات مربوطه به درستی پاسخ دهند.

آنها باید بدانند چگونه عملکرد شغلی کارکنان را ارزیابی و مستند سازی کنند، چگونه کارگران را از هر برنامه مرتبط با کار عاری از سوء مصرف مواد آگاه کنند، و به آنها برای بهبود شرایط خود کمک رسانند.

انتظار نمی رود که چنین ناظرانی به عنوان مشاوران شما در زمینه پیشگیری از سوء مصرف مواد عمل کنند یا اینکه مشکلات کارکنان را شناسایی کنند. اما آنها می توانند یک کارمند دارای مشکلات را به منابع کمک رسانی و اطلاع رسانی رجوع دهند. برای مثال، یک ناظر می تواند پیشنهاد دهد که یک کارمند در صورتی که دارای مشکلات شخصی باشد، از طرح کمک کارکنان یا خدمات بهداشتی موجود در محل کار یا جامعه کمک بگیرد. این امر می تواند با ارائه روش استاندارد، برای مستند سازی مشکلات شغلی نظیر دیرکردها یا حوادث شغلی مفید باشد.

نحوه برخورد با یک کارمند با مشکل مشکوک

ناظر در صورتی که با کارمندی برخورد کند که دارای مشکلاتی در محل کار بوده یا اینکه مشکلاتی را به وجود آورده است - شامل آنهایی که ممکن است با مصرف الکل و سایر مواد مرتبط باشد- می بایست این مشکلات خاص را با توجه به عملکرد شغلی و رفتار او در هنگام کار مشاهده، مستند و مورد خطاب قرار دهد.

او باید حوادث ناشی از کار چنین کارمندی را ثبت و ارزیابی کند و همزمان نیز روش خاصی برای بهبود مسایل بیان شده با توجه به شرایط وی ارائه دهد. در صورتی که ناظر، به مشکل سوء مصرف مواد مشکوک گردید، می تواند کارمند را تشویق کند تا از طرح کمک کارکنان یا دیگر منابع مشاوره، یاری جوید.

بعضی مشکلات رفتاری و عملکردی که ممکن است نشانه های سوء مصرف مواد باشد عبارتند از:

- کاهش بهره وری یا کیفیت کاری
- تعدد مشکلات

- افزایش غیبت ها، بیماری ها، حوادث یا جراحات
- قضایات های بد رفتار خطر ساز، عذرهای نامناسب
- افزایش مشکلات با ناظرین، همکاران و دوستان
- افت نظافت و ظاهر شخصی نامناسب

(تذکر مهم:) از آنجایی که این مشکلات ممکن است دلایل بسیار دیگری در کنار مصرف الکل و مواد داشته باشند، ناظر نباید در جهت علت یابی اینگونه مشکلات تلاش کند یا به عنوان مشاور وارد عمل شود. ارزیابی باید به کارشناس خبره نظیر پرسنل بهداشت حرفه ای سازمان واگذار شود.

انتخاب یک شرکت ارائه دهنده خدمات پیشگیری و کنترل اعتیاد

در صورتی که شما به عنوان یک مدیر دلسوز و علاقمند به صیانت از کارکنان و سازمان خود در برابر اعتیاد، تصمیم به عقد قرار داد برای ارائه خدمات پیشگیری و کنترل اعتیاد گرفته اید، باید از شرکت های مدعی ارائه چنین خدماتی موارد زیر را جویا شوید:

- آموزش، تجربه و گواهی نامه های پرسنل آنها چیست؟
- مشتریان فعلی یا قبلی آنها چه کسانی هستند؟ آیا آنها می توانند مراجعی را برای تحقیق بیشتر معرفی کنند؟
- آنها به طور دقیق چه خدمات مشاوره، ارجاع، ارزیابی، آموزش و کارآموزی را ارائه خواهند کرد و هزینه آنها چه میزان است؟
- کارکنان چگونه، چه زمان و چند وقت یکبار می توانند از برنامه های آنها استفاده کنند؟
- برنامه آنها چه اطلاعاتی در اختیار مدیران قرار می دهد؟
- آیا آنها کارکنان را به دیگر سازمان ها، برنامه ها، و مراکز رجوع می دهند؟ چه هنگام، چرا و به چه کسی؟
- چگونه آنها نیازهای شما را در محل کار و اثربخشی برنامه شما را در هنگام کار ارزیابی می کنند؟